
“FOTOGRAFIJA U KOPRIVNICI” IZ FUNDUSA MUZEJA GRADA KOPRIVNICE

ZBIRKA KARLA PLAJHA I IVANA ŠEFA

DRAŽENKA JALŠIĆ ERNEČIĆ □ Muzej grada Koprivnice, Koprivnica

Budući da je fototeka jedna od najstarijih zbirki u Muzeju grada Koprivnice od njegova osnutka 1945. godine, koja se sastoji samo od fotografija i fotodokumentacije, stručno obrađene i katalogizirane, kustos Odjela povijesti i voditelj fototeke Dražen Ernečić pokrenuo je sustavno organiziranu akciju prikupljanja fotografskih aparata, pribora i fotografija starih koprivničkih fotografa, i to s ciljem proširenja zbirke i osnivanja zbirke fotografija i fotografskog pribora te istodobno i radi priprema za budući stalni postav muzeja. Tako je promovirana strategija prikupljanja fotografske građe iz starih koprivničkih obrtničkih radionica i fotografskih atelijera, odnosno, prikupljanja starih fotografskih kamera i pribora kojim su se koprivnički fotografi koristili pri izradi svojih fotografija.

Plan akviziranja muzejske građe iz atelijera Karla Plajha i Ivana Šefa zacrtan je 1999.¹ godine, da bi tijekom 2003. godine, nakon višegodišnjih nastojanja, zaslu-

gom Ministarstva kulture Republike Hrvatske, a potom i Grada Koprivnice, uspješno realiziran otkup fotografskih aparata i pribora doajena koprivničke atelijerske fotografije Ivana Parša, Karla Plajha i Ivana Šefa, koji su od početka 1920-ih do kraja 1990-ih sa svojim fotografskim radionicama djelovali u Koprivnici. Osim artefakata, u Muzej je pristigao veći broj negatifa na staklenim pločama i plan-filmovima, te više stotina originalnih fotografija koje odražavaju slijed i stil razvoja fotografske umjetnosti u Koprivnici. Među akviziranim fotografijama nalazi se više primjeraka koji pripadaju samom vrhu suvremene hrvatske fotografije nastale između 1930-ih i 1960-ih. Kako je Dražen Ernečić po obrazovanju povjesničar, njegova su istraživanja potkrijepljena brojnim arhivskim dokumentima, a u javnost su izneseni novi podaci o profesionalnim odnosima i međusobnom potpomaganju koprivničkih fotografa. Za svu trojicu fotografa autor izložbe utvrdio je točnu kro-

IM 35 (1-2) 2004.
IZ MUZEJSKE TEORIJE I PRAKSE
MUSEUM THEORY AND PRACTICE

sl.1. Ivan Parš, motiv iz Dubrovnika, Dubrovnik, oko 1910.

sl.2. Fotografi Ivan Šef i Karlo Plajh
3. rujna 2003. u Muzeju grada Koprivnice
Fototeka Muzeja grada Koprivnice

1. Od 2000.- 2003. godine u godišnjim planovima rada Odjela povijesti stalno je Gradu Koprivnici kao osnivaču naglašavana potreba otkupa iznimno vrijedne fotografske građe iz atelijera navedenih koprivničkih majstora fotografije no, prema ocjeni kustosa, voditelja fototeke, nije bilo razumijevanja za otkup zbog birokratskog svjetonazora pojedinaca, a ne zbog nedostatka sredstava. Da paradoks u svezi s otkupom građe bude veći, činjenica je da je otkup 2002. godine odbilo i osnovano Kulturno vijeće grada Koprivnice, s Marijanom Špoljarom (bivšim djelatnikom Muzeja grada Koprivnice) na čelu, a koje također nije prepoznalo važnost akvizicije i time potvrdilo vlastitu nekompetentnost glede valorizacije muzejskih programa radi dodjeljivanja financija. Važnost ove bilješke očituje se u tome što su u međuvremenu, tijekom 2004., kada je predviđeno postavljanje muzejske izložbe, preminuli fotografi Karlo Plajh i Ivan Šef. Izložba je održana u Muzeju grada Koprivnice od 4. do 28. ožujka 2005. godine.

sl.3. Ivan Parš, Za šivaćim strojem, Koprivnica, oko 1930.

sl.4-5. Karlo Plajh, Studijski portret muškarca, Koprivnica, oko 1970.

sl.6-7. Karlo Plajh, Studijski portret žene, Koprivnica, oko 1975.

Fototeka Muzeja grada Koprivnice

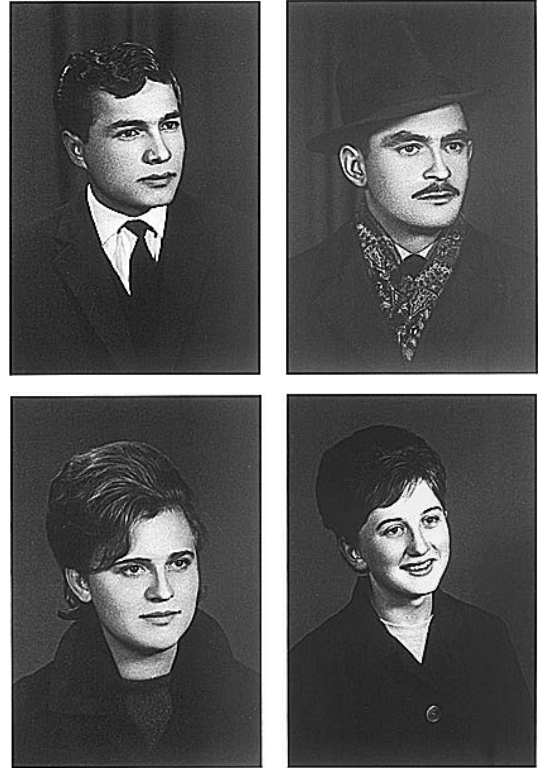
sl.8. Ivan Šef, Koprivnički fotografi u gradskom parku
s lijeva: Karlo Plajh, Božidar Zlatar-Panta, Ivan Šef (snimljeno vremenskim samookidačem sa stativa), Koprivnica 1951.

Fototeka Muzeja grada Koprivnice

nologiju i postavio osnovna polazišta za biografije, iznoseći brojne podatke o njihovu atelijerskom i izvanatelijerskom snimanju Koprivnice i koprivničkih građana.

Dolaskom Ivana Parša iz Dubrovnika u Koprivnicu i otvaranjem fotografskog atelijera 1920. godine, u Koprivnici je počela raditi fotografska obrtnička radionica u kojoj su radile dvije generacije fotografa. Nakon smrti Ivana Parša atelijer je vodila njegova supruga Dragica, a nakon Drugoga svjetskog rata poslove je preuzeo fotografski pomoćnik Karlo Plajh, drugi suprug njihove kćerke Ives Parš Plajh, koja je bila majstor fotograf i također se bavila fotografijom. Atelijer je profesionalno djelovao do 1996., kada je Karlo Plajh otišao u mirovinu, ali se i dalje bavio fotografijom sve, do svoje smrti u travnju 2004. godine.

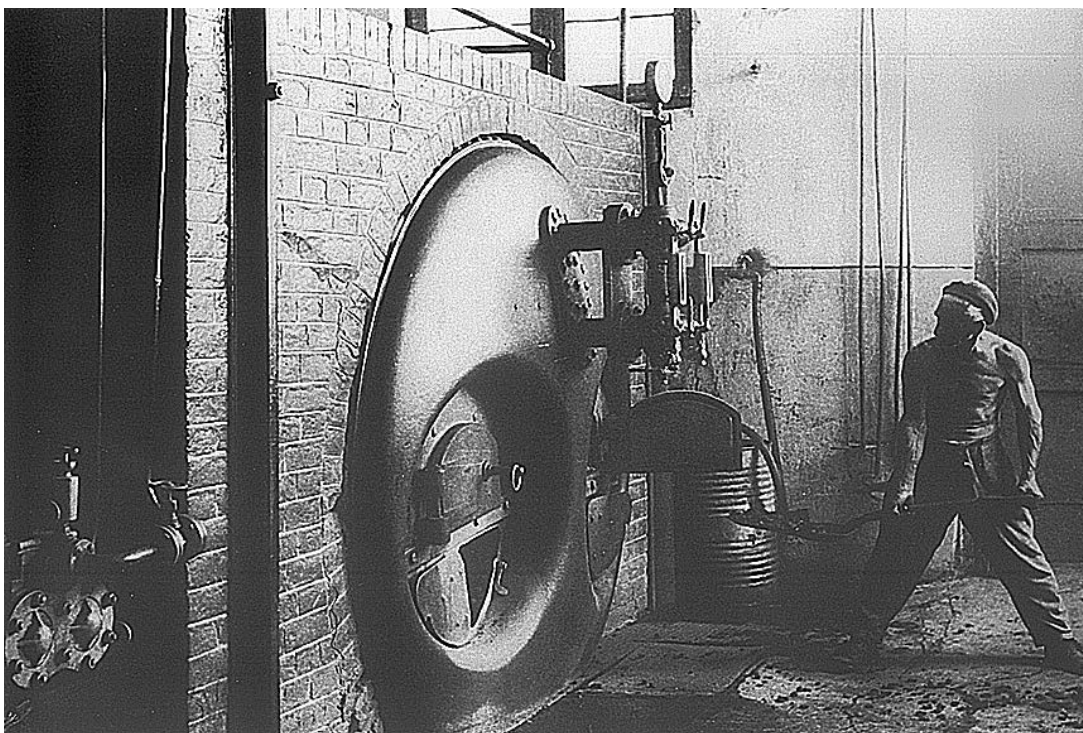
Fotografski atelijer Ivana Šefa otvoren je početkom 1950-ih, a osim brojnih atelijerskih portretnih fotografija Ilica Šef je tijekom 1950-ih, 1960-ih i 1970-ih izradio brojne reportažne fotografske zapise za lokalni tisak (Glas Podravine). Izuzetnu važnost ima i niz fotografija značajnih osoba (Juraj Mucko, Zlata Bartl, Pavle Gaži) i događaja (izgradnja i otvorenje novih industrijskih postrojenja, posjeti stranih državnika i visokih gostiju), kao i u razvoju prehrambene industrije Podravka iz Koprivnice, što mu je priskrbilo naslov *tvorničkog dvorskog fotografa* (P. Gaži, 2004.). Upravo zahvaljujući brojnim narudžbama i pionirskome marketinškom pristupu tadašnjeg direktora Podravke Pavla Gažija, snimljene su i prve reklamne fotografije za Podravkin džem i

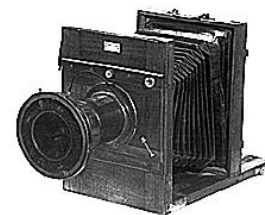
marmeladu u kojoj su glavni "protagonisti" bila njihova djeca (Katarina Gaži, Krešo Šef), ali je napravljen i portret Podravkinog ložača Mije Sitarića iz 1957. godine, koji možemo ubrojiti u antologiju hrvatske fotografije 20. stoljeća.

Za koprivničku povijest vrlo su važne fotografije koprivničkih ulica i trgova koje su bile predmet zanimanja spomenutih fotografa. Osim klasičnih koprivničkih veduta snimanih za razglednice, osobito su dragocjene i serije fotografija koje bilježe povijesne događaje. Tako valja izdvojiti seriju fotografija Ivana Parša na kojima je zabilježio koprivničke ulice i trgove u vrijeme velike poplave 1926. godine, seriju negativa Karla Plajha (prvi put objavljene 2005. godine) formata 6 x 6 cm, na kojima je zabilježen prolazak bleiburške kolone kroz središte Koprivnice, odnosno brojne fotografije koprivničkog Zrinskog trga, Gradskog parka s paviljonom, Donjeg Banovca i Šoderice, koje je Ivan Šef snimio između 1960. i 1970. godine.

Svakako valja spomenuti kako je upravo Karlo Plajh, uz dr. Leandera Brozovića, osnivača Muzeja grada Koprivnice, između 1945. i 1962. godine snimio brojne fotografije umjetnina i muzejskih predmeta, povijesnih objekata, pokretnih i nepokretnih spomenika kulture ondašnjeg kotara Koprivnica, čime je utemeljena fototeka Muzeja grada Koprivnice. U 60-godišnjoj povijesti koprivničkog muzeja fototeka je prerasla u jednu od brojčano najvećih i najznačajnijih zbirki, a fotografska dokumentacija muzejske građe, brojni negativi i fotografije koje je izradio Karlo Plajh pripadaju najstarijoj muzejskoj dokumentaciji na ovim prostorima. Tijekom 1960-ih

sl.9. Ivan Šef, Ložac, Podravka (Mijo Sitarić), Koprivnica oko 1957.
Fototeka Muzeja grada Koprivnice

sl.10. Putna kamera, 18x24, Eugen Loeber, Dresden, prva pol. 20.st.

sl.11. Leica 3, 1933. objektiv Sumitar

sl.12. Flexaret, automat, roll film 6x6, oko 1950.

sl.13. Minolta, Leica format, oko 1960.

sl.14. Aparat "Buchkamera", novinska putna kamera, četiri kazete, oko pol. 20. st.

Fototeka Muzeja grada Koprivnice

i 1970-ih, u vrijeme kada je direktor Muzeja grada Koprivnice bio povjesničar Franjo Horvatić, sustavno fotografsko praćenje muzejske djelatnosti bilo je povjereno Ivanu Šefu kao vanjskom stručnom suradniku.

Akviziranje Zbirke Karla Plajha i Ivana Šefa otvara mogućnosti popunjavanja "slagalice" i kontinuirano praćenje dijela profesionalne fotografske produkcije u Koprivnici od 1920. do 1996. godine. Zanimljivo je istaknuti kako su upravo Karlo Plajh i Ivan Šef od propadanja spasili brojne fotografije starih koprivničkih fotografskih majstora, svojih prethodnika Ivana Parša, Franje Tkalčeca i Božidara Zlatara Pante, majstora u čijim su fotografskim radionicama učili svoje umijeće. Zahvaljujući fotografijama visokih tehničkih i umjetničkih vrijednosti koje su nastale u koprivničkim fotografskim ateljerima, zbirka starih fotografija prerasla je lokalne okvire i svojim sadržajem dosegla nacionalnu razinu. To potvrđuje i katalog muzejske izložbe *Fotografija u Koprivnici* za koju je izdvojeno oko 200 kataloških jedinica, fotografskih kamera i aparata za povećavanje, pribora, negativa i fotografija koje su kao muzejski izlošci dragocjen segment koprivničke povijesti koja, osim što govori tisuću riječi, daje uvid u razinu majstorskog umijeća koprivničkoga fotografskog stvaralaštva 20. stoljeća.

Priljeno: 30. lipnja 2005.

"PHOTOGRAPHY IN KOPRIVNICA", THE KARLO PLAJH AND IVAN ŠEF COLLECTION FROM THE KOPRIVNICA MUSEUM HOLDINGS

The photo library established in 1945, is one of the oldest collections of the Koprivnica Museum and consists of catalogued photographs and photo documentation. Due to the expansion of the collection, formation of the photo collection and tools, Dražen Ernečić, the curator of the history section and head of the photo library initiated the organisation of activities aimed at collecting cameras, tools and photographs of old photographers from Koprivnica and prepared a permanent display in the museum. This is how the strategy of collecting photographic instruments from old trade shops and studios in Koprivnica was developed, and it included collecting the old cameras the photographers from Koprivnica used while taking their own pictures.

The year 2003, after many years of attempts, marked the successful purchase of cameras and tools of Koprivnica's photographers Ivan Parš, Kara Plajh and Ivan Šef that had photo shops from the early 1920's to the late 1990's. Aside from the artefacts, the museum also acquired a large number of negatives on glass plates and film plans as well as a few hundred original photos that reflect the order and style of the development of photography in Koprivnica. Among the acquired photos are also many photos considered to be the best of modern Croatian photography that date from the 30's and 60's of the 20th century. Since Dražen Ernečić is a historian, his findings are backed by many archives and new information was released to the public about the professional relationships and mutual help of the photographers from Koprivnica. The author of the exhibition confirmed the exact chronology of the three photographers and set up the basic framework of their biographies, displaying information and photos of Koprivnica and the people of Koprivnica taken in their studios as well as outside.